

Jurij Hudolin
INGRID ROSENFELD

*To knjigo posvečam svoji babici Franciški Sršen iz
Skaručne, ženski čiste, globoke in jasne ljubezni.*

1.

Ingrid Rosenfeld je zavekala v vroči blesk avgustovskega popoldneva leta 1947 v Skaručni kot osmi otrok judovskega trgovca Amona Rosenfelda in domačinke Tinkare Vipotnik. Vipotnikovi so bili veliki veleposestniki; če bi lahko postavili ravnilo, bi njihov gozd merili od Šmarne gore do Škofje Loke, Amon pa je prišel v Slovenijo kot trgovec z lesom iz Krakova, tukaj spoznal Tinkaro in ostal, vaška čenčarija je čvirikala, da se je priskledil in prisesal na tuj račun, da cuca iz tujih sesk in pije pivo iz kukavičjih jajc.

Vzela sta se leta 1931. Tinkarini starši so kmalu po njuni poroki potonili v smrt z ladjo na liniji Split–Pescara, leta 1932 je posestvo padlo na rame edinke Tinkare in moža Amona. Mladoporočenca je prevevnil vzbuh paranoje, kako bosta zmogla; Tinkara je bila edinka in temu primerno razvajeno dekle, njeno otroštvo je bilo vatirano in se je vrtelo samo okrog služinčadi in privatnih učiteljev; Amon Rosenfeld, čigar očeta podjetje za trgovanje z lesom je leta 1928 v Krakovu bankrotiralo, pa je bil hudih preizkušenj in preskokov iz bogastva v revščino vajen, zato je poprijel za vajeti in peljal posestvo naprej. Ni bilo lahko, saj je Tinkara do leta 1936 rodila pet otrok, dvakrat dvojčka in še enkrat fantka, Amon pa je spoznaval okolico Ljubljane in večinoma katoliško oblani živelj, in v rojstvu odnosov in ohranjanju že postavljenih poslovnih navezav starega Vipotnika mu ni bilo z lubrikantom podmazano, čeprav se je jezika hitro privadil. Bil je spreten in dober trgovec, o lesu je vedel veliko, saj je to prinesel s Poljske, iz svoje družine in od nesrečno bankrotiranega očeta, ki ga je dvakrat zasačil, ko si je skušal ohomotati

vrstico za vrat. Prav zaradi očetovega bankrota je bil v poslih previden, skorajda preveč zažihran. Praktično je bil Jud samo še po imenu in priimku, kmalu se je popolnoma asimiliral, judovske navade in običaji so splahneli že skupaj z očetovim bankrotom, ni bil take baže možakar, da bi se v porazu oklenil vere niti se ni vanj naselil dibuk, toda še vedno nekje migeta vprašanje, ali se ni svojega rodu in vere losal zaradi očetove na hitro zavožene eksistencialije, čeprav je judovstvo iz roda v rod ženska stvar.

Zdaj je bil že katoliško obtesan Slovenec z Mojzesovim pedigrejem. Tinkara pa, dekle z vasi pri Ljubljani, je bila svetovljansko vzgojena, in čeprav v katoliškem duhu, je bolj verjela v tisto, kar vidi in lahko prime, kot v tisto, česar ni in po čemer hrepenimo, premišljevala je o tukaj in zdaj, ne pa o jutri, in se redko zagozdila v dogodbah prejšnjega dne, na redke krate si je nataknila očala vrvrnanja preteklosti. Delo je potekalo uspešno in celo progresivno, do leta 1941 pa je Tinkara v beli svet rodila še dva fantiča, hčere pa nikakor nista mogla poviti, čeprav sta si jo silno želela, in v tej želji je prevladoval Amon, kakor da bi rinil v zmoto, bil je trmast in neomajen, zdi se, da je rinil kakor kozel v hrepenenju po hčeri, kakor da bo to odrešilo svet in da bo zavekala mesija, kakor da se otroci rojevajo, da bi potešili nečimrnost, predvsem moško.

Ko je začel ogenj vojne resno vrvrati tudi na Slovenskem, se je Amon nekaj časa skrival, dokler ga niso Nemci na začetku leta 1942 prijeli v gozdni kolibi blizu Škofje Loke; imel je srečo v nesreči, da ga niso takoj ustrelili, pomagal si je z zlatom, zato je še ohranjal upanje, ko so ga deportirali v Dachau, Tinkara pa je bila z vsemi otroki na vratu resignirano prepričana, da je njen mož judovskega rodu pogubljen. Čeprav ga je silno ljubila, se je že pripravila na najhujše, bila je stvarna ženska, spretna z rokami,

mladostna razvajenost in navada izobilja pa sta spuhteli že ob smrti staršev in rojstvu prvih dvojčkov; zdaj je bila močna in trdna, delovna in ljubeča mati, da, bila je pogumna kakor sam hudiman.

Tri leta ni bilo od Amona Rosenfelda nobenega glasu, pač; Tinkara je dobivala protisloven drobir informacij, da je njegova duša že leta 1942 odsukljala in spuhtela v veliki obzor kozmosa, da je živ in popolnoma uničen, da dela v tovarni streliva, da z ostro žiletko reže vrvice in jih spleta v debele ganglije vrvi, s katerimi Švabi privezujejo ladje, drugi pa so devetkali, in zdi se, da večkrat tudi naslanjajoče se in hudobno kreketal, da so ga deportirali v Auschwitz-Birkenau in ga porinili v podvozje velike peči. Toda nič od tega ni bilo res.

Rosenfeld je bil eden redkih ljudi, in ne samo Judov, ki so iz Dachaua pobegnili že mesec dni po deportaciji, in naj bi se najprej dva meseca klatil po bavarskih gozdovih, do konca vojne pa se skrival pri nekih ljudeh v vasi Oberau blizu Garmisch-Partenkirchna. Tega nikoli ne bomo izvedeli, kaj in kako je bilo z njim, kje je bil tri leta in kaj je počel, gotovo pa ni bil taboriščniški kapo ali kakšen drug kvizlinški vijak na koleslju taboriščniškega sistema. Ali pač. Amon Rosenfeld ni nikoli govoril o tem, niti Tinkari niti otrokom, z nikomer ni besedoval o vojni in taborišču, in ko se je konec leta 1945 vrnil v Skaručno, je bil precej spremenjen, da, vsaj nekolikanj je držalo tisto, kar so govorili, bil je uničen in beseda se mu je težko zakotalikala iz ust, večkrat niti lapidarnega okruška nisi mogel dobiti od njega. Kako je preživel in se vrnil, je čudež, čeprav mu ni bilo lahko, kjerkoli že se je klatil, saj človek, ki je prišel od sam Gospod ve kje, ni bil več tisti, ki je bil leta 1942 deportiran v Dachau.

Tinkara je vojno z otroki na plečih v okupirani in bor-nirani deželi težko preživela. Na vrata so ji hodili Italijani, Nemci, partizani, belogardisti, vsi so nekaj hoteli in nobeden ni nič vedel, dvakrat je komaj izprosila, da je niso posilili in ji pobrali še tistih malo povrtnin, ki jih je pridelala s svojimi pridnimi rokami. Tudi njej je vojna nadrobila sivega prišča življenja, čeprav tega ni kazala navzven in je bila vedno dobre volje, pripravljena pomagati vsem in vsakomur, skrbna mati, dobra ženska, vsi so vedeli, da je Vipotnikova lahko pribežališče za rezino kruha in da ga ne bodo odžirali njenim sedmim sinovom, da ima zanje vedno kje kakšen majhen štibelc s kruhom in domačo mar-melado. Toda leta 1946 je Vipotnikovina postala državna last, in Tinkara, Amon in sinovi so morali v majhno hišico Tinkarine rajnke matere nekaj kilometrov stran, v Šmartno pod Šmarno goro. Tinkara Vipotnik je bila junakinja svojega časa, to vedo povedati vsi domačini od Tacna do Skaručne in Pirnič do nemara Škofje Loke, čeprav je veliko takih že izbrisal čas, ki uniči vsakega junaka. Taka je ostala tudi po vojni, ni je zlomila niti konfiskacija niti uni-čeni Amon niti težavni sinovi, nič, pri njej si našel vedrino, smeh, voljo in tudi kruh. Kako ga je čarala, pa ve samo ona, tako kakor samo Amon ve, zakaj je leta 1947 s seboj v grob odnesel, kam je čudežno spuhel iz Dachaua in kdo ga je v letih, ko ni nihče vedel, kje je, in so vsi mislili, da je mrtev, preživljal, in kaj je počel, čeprav se mu lepega ni moglo goditi, bilo je dovolj, če si viziral njegovo moralno in fizično razkošičeno podobo, to je bilo dovolj, da je bilo slehernežu jasno, da je možakar, rojen leta 1911, že postal živ mrlak. Ko je Amon umrl – zadnjih šest mesecev pred smrtjo je samo še krilil z rokami in mešal zrak, vse, kar je bilo slišati od njega, pa so bili nočni kriki in nekakšno grgetanje *raus, raus, raus* –, je bila Tinkara v osmem me-

secu nosečnosti, to je bilo torej oponiranje, da se je treba še vpraševati, koliko je bilo res dejanske življenjske moči v Rosenfeldu in kakšen je bil njegov emocionalni gobelin. Štiriinštirideset dni po smrti Amona Rosenfelda se je rodila njegova edina hči, hči edinka Tinkare Vipotnik, Ingrid Rosenfeld.

2.

Tinkara Vipotnik je ostala sama s sedmimi sinovi in Ingrid Rosenfeld. Sinovi so namreč nosili priimek Vipotnik, Ingrid pa je ostala Rosenfeld. Verjetno tudi na rovaš spomina na rajnega Amona, čudežnega in čudnega človeka, ki je končal tragično, kakor tudi njegov oče, v trpljenju in skrivnostni dramatični zazankanosti v svoj svet, kakor da bi žrmlje časa iz roda v rod mlinčilo potomce po istem vatlu. Kako je Tinkara preživela vojno z judovskimi potomci, svojimi sinovi, je jasno in prav nič mistično, kakor so Amonove peripetije in vnebovzetje; ženska ni imela samo čuta za dobrohotno in čisto linijo življenja, znala je tudi barantati in poskrbeti, da se ji ni hudega dogodilo in predvsem ne otrokom. Leta kasneje je Tinkara pripovedovala, kako je spretno šahirala belogardističnega poročnika in partizanskega komandanta, kako je znala z Nemci, ki jim je večkrat na pomoč priskočila kot prevajalka, kakor tudi Italijanom; izobrazba, ki so ji jo v otroštvu dali učitelji jezikov, je nemara rešila tako njo kot sinove, kruh pa so v mleko ob krušni peči namakali beli in rdeči; rdeči so po vojni sicer pobrali skoraj vse do zadnjega in so hoteli še, hoteli so popolnoma uničiti njeno življenje, bili so znani po nenasitni sebičnosti in so ji metali nizkotne besedne

nesnažnosti v jabolčno lice; leta 1948 jo je izgona in dokončnega zloma nje in njenih sinov rešil znani slovenski partizan in kasnejši legendarni profesor na Filozofski fakulteti v Ljubljani iz Tacna; ne da bi ga prosila, je uredil zadevo z rdečo oblastjo, da so jo pustili pri miru. Ta profesor si je lahko celo privoščil, da je pijan telefoniral oblasti, da je umrl Tito, in ko so že pakirali kovčke, se je zvedelo, da je to mastna čestitka laži, pa ni bilo nič, živel je naprej in bil luciden kakor sam hudiman, njegov pivski kompanjon pa je šel na hladno in pod ključ, a to je pripoved druge zgodbe.

In so jo pustili, pustili so jo, da je garala od jutra do večera, od svita do vedno prezgodnjega mraka, bodla se je z najnižjimi in skoraj ponižujočimi opravili, delala je kot čistilka v šoli, šivilja, vmes kuhala otrokom in se borila z njimi, če ne že spopadala; sinovi niso bili kaj prida, ne rečem še, da niso bili dobri ljudje, o tem kasneje; bili pa so izgubljeni v svetu, drugemu za drugim je šlo v šoli slabo, dvojčki so si bili podobni kakor jajce jajcu in tudi s tem so imeli ljudje težave, otroci pa vemo, kako to izkoriščajo za šale, ki nimajo niti toliko manipulantske hudobije, kolikor ima čistun črno obrobjenega za nohti. Prav nič niso imeli materinih genov v smislu pragmatizma, bili so brez volje in čudno zadržani v svoj svet. Toda rasli so, in ker jim šola ni dišala, so se do leta 1952 porazgubili po različnih službah. Prva dvojčka sta bila zidarja, druga dva delavca v skladišču, en sin je delal kot arhivar, šesti je bil malar, sedmi pa prodajalec v trgovini z mešanim blagom.

Tinkari je bilo včasih sicer hudo, da so njeni otroci navadni delavci in da za šolo in knjige niso nikoli marali, toda v svojem profiliranem in pragmatičnem čutu za preživetje je bila vesela, da so imeli vsak svoj kruh in da so se vsi po vrsti odselili od doma, razen sedmega, prodajalca v

trgovini z mešanim blagom v Šmartnem pod Šmarno goro, ta je z njo in Ingrid Rosenfeld ostal doma. Tudi nevesto si je dobil in jo pripeljal v hišico, prilepljeno na hrib, ob cesti nad cerkvijo.

Tinkari se je leta 1955 garanje že poznalo na obrazu; navsezadnje je imela takrat štiriinštirideset let, sprijetih v koraldo težkega življenja, da, bila je videti posušena in s temnimi kolobarji okrog oči, toda vedno vedra in nasmejana, v tisti hišici in na cesti in s strankami, ki jim je šivala; ta ženska je imela nezlomljivo voljo do življenja, verjetno je imela življenje rada, čeprav ji ni streglo, kakor so njej služabniki v otroštvu. Na ošvrk je bila videti zgarana in zdelana, toda bila je zdrava in v očeh sta ji plamenela moč in vitalistično upanje, vedela je, da obup in sovraštvo poneumljata. O Amonu ni nikoli pripovedovala, kakor tudi o svojih roditeljih ne, čeprav je skrbela za grobove in se vsaj dvakrat na teden oglasila na počivališču bližnjih, tja je vedno hodila sama, redke krate je ob njej skakljala hči Ingrid.

Ingrid Rosenfeld je bila živahna in inteligentna deklica. V šoli je bila v nasprotju z brati zelo marljiva in vedoželjna, intrigirali so jo prav vsi predmeti, in ker je bila pametna, je z lahkoto zdelovala snov; še več, učitelji so jo dajali za zgled drugim otrokom, ki so se večkrat norčevali iz njenega nenavadnega priimka.

Novak, Klančnik, Brezovar, Dolenc, Freljih, Gorjanc, Hribar, Janežič, Kolar, Kos, Medved, Mevlja, Potokar, Rozman, Šifrer in potem Rosenfeld, kaj Rosenfeld, kaj je to, kdo je to, so se otroci norčevali iz Ingrid, otroška neposrednost je boleča in resnična, toda Ingrid je bila zelo lepa deklica in to jo je reševalo, saj so bili vsi sošolci drug za drugim zaljubljeni vanjo in je bilo zbadanje z *Rozika*, *Rozika* kratkega veka.

Začelo se je s klavirjem. Ingrid je bila glasbeno zelo nadarjen otrok in silno si je želela klavirja, ki ji ga je Tinkara kupila s pomočjo šmarškega župnika, čeprav tega ni razglašala naokoli, saj ni hotela rotiti novih težav in rovarjenja sokrajanov, da gre skozi življenje, ker paktira z vsakim, celo s cerkvenimi licemerji, vsaka oblast pa je po svoje fašizem in medena usta hitro spreminja v bikovko, to je dobro vedela in je paranoja ni potiskala v svoje žrmlje, tudi če se je več dni zaporedoma pod oknom zaprašilo sivo jutro. Ni je bilo strah, mogoče tudi zaradi tega, ker je hotela biti samo dobra mati in živeti malo pomembno življenje v očeh drugega življa, ki se preriva in suva s komolci. Ingrid je dobila klavir in tipke so vsak dan ječale pod njenimi prsti, kasneje pa se je to spremenilo v pravljlični zvok, lepoto, lepo dekletce je iz velike lesene škatle izvaljalo ušesom prijazne melodije. Tinkara je prav uživala, ko je ob večerih zgarana in utrujena poslušala hčer, kako zagnano in z veseljem igra, to ji je veliko pomenilo. Ne pa tudi Tinetu Vipotniku, njenemu najmlajšemu sinu, temu se je razburjenost večkrat prevrgnila in takrat ni varčeval s kletvicami. Pogosto so se robkali, ves čas se je pritoževal na rovaš klavirja, da je utrujen in bi rad počival, da on tudi kaj dela, mar ne vidijo, da gara, da moti njegovo ženo, da kaj za vraga sta to hudičevo napravo privlekli v hišo, navsezadnje nimajo denarja, da bi se šli gosposkega žvrgolenja, pozabil pa je, da prav nič ne prispeva v skromni družinski proračun, da Tinkara skrbi tudi za njegovo brezposelno ženo, da ju hrani in ju ima pod streho.

Vsak dan, ko je mala sedla za klavir, je prišel iz svoje sobe in ogorčeni in besni kriki in še kokodakanje njegove ženske so začeli prevevati hišico, prilepljeno na hrib nad cerkvijo. Tine se ni in ni mogel sprijazniti, da v hišici ne živi zgolj po svoji meri in svojem vatlu, do matere ni

kazal nobenega spoštovanja, zanimalo ga je samo, koliko drobnih in nepomembnih stvari bo ukradel v trgovini z mešanim blagom, kako bi čim bolj nagajal mlajši sestrici, čudni deklici izza klavirja, in materi, mater je ožemal, kjerkoli je lahko, predvsem mentalno, kakor da bi bila ona kriva za njegovo jezo nad svetom, mati, ki je poskrbela, da je bil sploh še živ, in mati, ki mu je uredila službo v trgovini z mešanim blagom. Toda Tinkara se ni nikoli vpraševala ali zahtevala hvaležnosti, otrok vendar nima zaradi tega, da bi ji kazali hvaležnost, ker jih je spravila do kruha, otroke imamo zaradi ljubezni, in ne zato, da bi ustanavljali nove in nove kovačije kompleksov in konfliktov, si je mislila, molče je gledala nenavadne eskapade svojega najmlajšega sina, ni bila tiste baže roditelj, ki bi na starost zahteval denar in skrb od svojih otrok, ni bila njena vizija to, da je otroke v svet rojevala, da bi ji na koncu menjali plenice, kakor jim jih je ona na začetku ve-kanja v beli svet. Tine kajpak nikoli ni zakoličil, da je ljubezen njegove matere čista, globoka in jasna, da s svojim rovarjenjem in pizdakanjem razen majhne brazgotinice v njeni duši ne bo ničesar izvojeval, kaj šele kaj spremenil, njegovo malo politikantstvo, pohlep in prezir in jeza niso mogli uničiti njenega srca, niti vizije, razpete od svita do mraka, od rojstva do smrti. Fant, no, možakar kratkega fitilja, je bil pač ne samo kratke pameti, temveč tudi žleht, mali rovator in zagrenjeni mentalni pohabljenček v hiši svoje matere, v kateri si je želel mir, toda zato bi moral zasesti vso kvadraturu hišice, prilepljene na hrib nad cerkvijo, in se losati matere in sestrice. Čas mu je okupirala samo ta vizija oziroma opcija, kako bi se matere in sestrice otresele, kako bi se losal motečih izločkov, ki živita tako, kakor njemu ne gre v račun in mu sploh ne ustreza, ves čas je premišljal, kakšnega orožja proti ženskama naj se

oprime, da bi mu dali veleopevani mir, ki pa ni poceni; bil je obseden z rušenjem in pri njem se je vsaka reč takoj spremenila v problem, taki pa nikoli ne najdejo miru, rušijo prepreko za prepreko in vojna se vse bolj razplamteva, in ko naposled mislijo, da bo mir, propadejo. Ko je videl, da s hudobijo in rovarjenjem, žalitvami in poniževanjem, posmehovanjem in norčevanjem ne bo ničesar dosegel, kaj šele, da bi sestrico odgnal od klavirja, se je oprijel druge taktike. Neke poletne noči, ko so vsi spali in je imela Ingrid počitnice in je res po več popoldanskih ur presedela za klavirjem, je odkril pokrov klavirja in na zobe tipk zlil več steklenic solne kisline, ki jo je prav za to priložnost izmaknil iz skladišča trgovine z mešanim blagom v Šmartnem pod Šmarno goro. In je šel klavir v maloro in nikoli več ni bilo inštrumenta, še piščali ne v hišici, prilepljeni na hrib nad cerkvijo, Ingrid je jokala in Tinkara jo je tolažila, takrat je v glavi dvanajstletnega dekletca prvič v njenem življenju resneje zaštropotalo in zavrvalo čustvo sovraštva in prezira, sovraštva do svojega brata in njegove žene se odtistihmal ni več otresla, na surov način sta ji prizadejala bolečino, tisto bolečino, ki je najbolj zapletene in prihodnost zaznamujoče proveniencie in udari na plan iz podzavesti, ko smo odrasli ljudje, takrat na ošvrk brezskrbna otroštva vzbuhnejo na plan in naenkrat vse groteskne negativitete in vatli vzgoje in doživetega udarijo kakor najbolj zavratne žagice v pohotnih gobcih, ki grizejo sámo mentalno arhitekturo človeka. Tega Ingrid Tinetu še danes ni odpustila, čeprav je njen brat že rajniki, takrat se je vrvica njunega odnosa dokončno pretrgala, Tinkara pa je meni nič, tebi nič sicer božala hčerko, a stopala po kolovozu življenja naprej, kakor da se ni dogodilo nič pomembnega, kakor da bi bila dejstva trivialnega življenja že vnaprej prežvečena, zakoličena in prečutena.

Tine Vipotnik je bil rojen leta 1941 kot sedmi sin Amona Rosenfelda in Tinkare Vipotnik, a niti enemu niti drugemu roditelju ni bil niti najmanj podoben, čeprav za ljudi radi rečemo, da so narejeni iz testa obeh staršev, da so čobodrasta mešanica genov preteklosti in še Gospod nam noče zaupati kašnega prepletanja genitalij, nežnega, grobega, počasnega, hitraka, stoječega, misijonarskega, pasjega, strastnega ali letargičnega, pogostega ali redkega ali mogoče enega in naključnega strastnega snidenja dveh neznanih slehernikov več rodov nazaj. Tine, ki so ga klicali Tinček, je bil kratke pameti in hudoben mali spletkar, delati je znal samo po ukazu, sam ni ukrenil ničesar, v prostem času pa je kar nekam bolščal, izbral si je točko, ki je verjetno niti ni natančno fokusiral, doma, v hišici, prilepljeni na hrib nad cerkvijo v Šmartnem pod Šmarno goro, pa je najraje sedel na razglodani verandi in s plastičnim loparčkom pobijal muhe in drug mrčes, vesel je bil, če je lahko pohodil kakšnega hrošča, da se je njegova notranjščina združila po drobnem pesku pred hišico, takrat se je celo nasmehnil, kakor da bi spoznal genezo kozmične biti, ko je bolščal v sprešano vsebino živali. Minorne radosti in male hudobije so ga osrečevale, kakor tudi strastna skopost in male kraje v trgovini z mešanim blagom. Njegova žena Helena je bila obiskovala šolo s prilagojenim programom, čeprav na ošvrk ni bilo videti, da bi imela težave z mentalnih razvojem ali bila celo čez les, toda počela in storila je vse, kar je ukazal že itak ne preveč bistri Tinček, njene besede so bile njegove, sčasoma pa se je začela obnašati tako kot on, celo gibe in mimiko je prevzela od moža, ki je verjetno živel zaradi tega, da bi bil obremenjen s skrbjo. Praktično ni obstajala, bila je senca, in vedno si vedel, kaj bo storila, saj je to nakazal ali napovedal že Tinček. Kar je imela svojega, je bilo to, da je, če je Tinček besnel

ali bil slabe volje, jokala, včasih je kar ihtela in ihtela, ves dan in vso noč, in solze so se ji kakor znoj zlivale niz lice in v ušesno školjko. To pa je tudi vse, saj tudi lepa ni bila. Povila sta dve hčerki, ki sta rasli v kopiji svojih roditeljev, drugače od očeta, ki po nobenem roditelju ni podedoval nič dobrega, še fizično ne; starša sta bila temnolasa, on pa blondinec, bledoličnež, čigar kožo je redko polizal sončni žarek. Toda še naprej so živeli skupaj v hišici, prilepljeni na hrib v Šmartnem pod Šmarno goro, Tinček, njegova žena Helena in njuni hčerki po svoje, Ingrid in Tinkara pa po svoje, kolikor se je le dalo; Tinkara je še vedno kuhala za vse, sama je kupovala živež in plačevala stroške, garala je naprej in bila v svojem modus operandiju trmasta, nič je ni omečilo, bila je ljubeča in nežna in je zdržala prav vse torture Tinčka, Helene in vnukinj, tudi to, da so ji pobrali vsaj pol mesečnih prilivov, ki resda niso bili uborni za tiste čase, gosposki pa tudi ne.

Ingrid je kot najboljša učenka v razredu končala osnovno šolo in se vpisala na V. gimnazijo Ljubljana – Šentvid, glasba pa se ji je, odtistihmal ko je Tinček zalil klavir, uprla, toda še sama ni vedela, zakaj ni več marala pravljernih zvokov inštrumentov, čeprav se ni več na goste krate vpraševala, kaj bi lahko bil vzrok nenadni ohladitvi, je bilo gibalo res samo solna kislina?

3.

Srednjo šolo je Ingrid izdelovala z lahkoto in zadovoljstvom. Zrasla je v visoko, vitko in lepo mladenko, temnolasko z velikimi modrimi očmi, lahko bi rekli, da je bila prava lepotica. Čeprav je njene sošolke metalo in so

ves čas govorile o moških, je fantje niso preveč tangirali, kaj šele športno vlačugarstvo s tistimi možakarji, ki so že bili po službah, z juvenilnimi in mozoljavimi sošolci pa je občevala, kakor da so vsi istega spola, sla je ni vitlala. Obrisi njene poznejše mentalne arhitekture so se začeli resneje kazati v drugem letniku šentviške gimnazije; Ingrid Rosenfeld je bila emocionalna, nežna, nekolikanj svoje glava ženska, samosvoja ne v smislu zoprvanja svetu in ustaljenim normam sistema ali celo v tistih časih zelo potlačnemu katoliškemu licemerstvu, bila je bolj občutljiva od drugih, in upam si trditi, da tudi bolj napredna in pametna in željna učenja in spoznavanja knjig, že takrat je vedela, da je veleopevana beseda svoboda zgolj orodje posameznikov za pohlep po oblasti. Šolske obveznosti je jemala nadvse resno, a je sošolci zaradi klepetave in sproščene nature niso imeli za piflarko. Nestrpni fantje, ki so si v skicirki glave risali sličice, kako bi se dotaknili ženskega spolovila in nemara deflorirali, sploh taki, ki so z njo besedovali prvič, so mislili, da bo zaradi klepetavosti in pripravljenosti na vsakršen pogovor, tudi seksualno šalo, Ingrid Rosenfeld pravi plen, a so se motili. Dekle, ženska, je bila je čudežno zazankana, takrat v možnarju možganovine sploh ni premišljala o fantih, čeprav so njene sošolke v drugem letniku že lezle z moškimi pod ponjavo in po pernicah in se je dvema celo zgodila nesreča, da so ju smrkavci oplodili in so v svet privekali pankrti; kaj bi govorili v Šmartnem pod Šmarno goro, če bi ji zrasel trebuh, torturirali bi jo, izobčili in pohrakljali, tako mislim jaz, ona pa se o tem gotovo ni spraševala, saj se še poljubljala ni. Nekolikanj kasneje sta se ji izkristalizirala tudi ljubezenska slika in odnos do drugega spola, v četrtem letniku se je že poljubljala s sošolcem iz paralelke, košarkarjem mladinskega moštva Slovan, takrat se je že zalizovala, in

ko je mislila, da se je prvič zaljubila, jo je košarkar pustil, saj mu ni dovolila, da bi ji šel s prsti za spodnjice, čeprav se je kar tresel in se znojil in so se mu kapljice telesnih izločkov nagubale nad zgornjo ustno, ko je z roko rinil tja, kamor ni dovolila. Pa je šel stran od nje in jo je bolj malo bolelo, čeprav ji je nekaj nedoločljivega vrvalo pod skorjo kože in so ji žuželke migetale na notranji strani trebušne votline.

Maturirala je z odliko, kot najboljša učenka v razredu, in se leta 1965 vpisala na Filozofsko fakulteto v Ljubljani, kjer je leta 1970 diplomirala iz slovenščine in primerjalne književnosti.

Doma je bilo vse po starem, življenje je drdralo po že davno postavljenih tračnicah; Tinkara je garala od jutra do večera, Tinček in Helena sta jo turirala in ji feferonala življenjsko čobodro z majhnimi nesnažnostmi in krajami bankovcev iz denarnice, ta ni bila nikoli dovolj dobro skrita, da je ne bi navohljala, če za nič drugega, je imel Tinček vrhunski čut, kje je mati tokrat skrila denarnico, in čeprav je bila vedno skrita na drugem kraju, jo je vedno izbežal, če ne on, pa dobro zdresirana Helena, ki ji je mentalna bolezen vse bolj napredovala in je zdaj lahko že vsak videl, da je čez les, včasih je hodila po cesti in mijavkala *mijav, mijav, mijav* ali pa je ure in ure kakor zvest pes stala pred trgovino z mešanim blagom v Šmartnem pod Šmarno goro in čakala Tinčka, ure in ure je sedela na gajbici pred trgovino z mešanim blagom in včasih sede začumela in ji je drobna nitka sline curela iz ust, včasih pa je bolščala v cerkev, in kadar je udaril kembelj, začela zavijati kakor volk, tulila je, kakor da bi jo naselila trpinčena žival. Z njo je bilo slabo, in vsakič, ko se je zasvitalo, se je zdelo, da je bolj nora.

Ingrid Rosenfeld je uspevalo nekako živeti mimo tega barufiranega in nizkotnega in topoumnega viziranja sveta, majhnega pohlepa in strastne skoposti Tinčka, praktično jih ni videla, že v srednji šoli ne, sploh pa zdaj, ko je obiskovala fakulteto, v drugem letniku pa si je na Kristanovi ulici 8 v Ljubljani najela garsonjero. Svojo mamo je imela zelo rada in prav tako Tinkara njo, če se je za koga kdaj na tem svetu bala, se je Tinkara tu in tam vprašala, ali bo njena hči srečna, saj v drugo ni dvomila, njen najmlajši otrok, zdaj ženska, je bila dobra učenka in študentka, bila je marljiva in poštena, iskrena in vesela, Ingrid je bila iz testa, v katerem najdemo večinoma samo svetle in pozitivne karakteristike mentalne arhitekture, in res, mlada dama ni hotela nikomur nič slabega, prej nasprotno, rada je pomagala in celo krošnjarem je z velikim veseljem zadegala belič v nastavljeni klobuk, ne zaradi maziljenja lastnega ega, temveč od srca, drugim je privoščila srečo in mir, včasih še bolj kot sebi, geni so bili Tinkarini, v primežu tega vprašanja se ni mogoče zmotiti.

Ko je stanovala na Kristanovi ulici 8 v Ljubljani, ji je Tinkara vsako nedeljo, ko je prišla domov na kosilo, za s seboj pripravila niz že kuhanih jedi, joto, golaž, govejo juho, in ji poleg denarja pripravila tudi sadje in zelenjavo ter druge stvari, ki ji jih je prodal Tinček osebno, zato ker je živež prinesel domov iz trgovine z mešanim blagom, je vedno računal dvojno, saj je vedel, da bo Tinkara plačala, mislil je, da jo nateguje, in bil srečen, *govedo staro*, si je mislil, čeprav je Tinkara še predobro vedela, da jo sin goljufa, da ji krade drobir iz denarnice, ona pa bi mu denar z veseljem tudi dala, če bi jo vprašal, ne bi bilo treba prositi, le vprašati. Z mamo sta si bili tudi zaupnici in Ingrid ji je povedala vse, tudi to, da ni še z nikomer spala, da nima resnega fanta in da je to nič ne boli in da niti pretirano ne

hrepeni po tem, mati pa ni imela nič proti, kaj, hčeri je pustila vso svobodo in ji nikoli ni solila pameti, sama naj se odloči, kako in kaj, vesela bo, če si bo dobila moškega, ki jo bo imel rad, če ne, pa tudi prav, dovolj jo veseli, da je Ingrid zadovoljna sama s seboj.

Odnos med materjo in hčerko je bil zelo lep, enostaven in ljubeč, tukaj ni bilo kovnice konfliktov in želje po nadzoru ali popravanju pameti, lepota na delu, čista, globoka in jasna ljubezen. In tudi obe ženski sta bili taki, lepi in nežni, le da je Tinkaro življenje naučilo tudi trdovratnosti in neomajnosti, Ingrid pa ne, ona je bila ena sama široka in razumevajoča emocija, ženska iz svetlobe, kakor radi rečemo, ko se kušamo v metaforah, čeprav klišejskih, najlepše stvari so nemara znucane in včasih gol mesec za oknom res sije skozi oblake, bi rekel kakšen star brbljač, pesniška duša.

4.

Ingrid je oboževala svoj študij, predvsem primerjalno književnost, slovenistiko nekolikanj manj, kar je v oziru njene zasanjane nature povsem razumljivo. Tinkara jo je naučila tudi prvih korakov nemškega, angleškega in italijanskega jezika, ki so ji ga dali privatni učitelji še pred drugo svetovno vojno, saj je dobro vedela, da znanje jezikov velikih narodov zanesljivo rešuje življenja, osnove, prejete od matere, pa je Ingrid samostojno in znotraj šolanja marljivo izpopolnjevala in tako oblala svoj prirojeni talent za jezike. Knjige je z lahkoto brala v izvirnikih, oboževala je Williama Faulknerja *Svetlobo v avgustu*, manj *Krik in bes*, zgodbe Edgarja Allana Poeja, rada je imela Ernesta